

Posudek oponenta na diplomovou práci Michaely Vobořilové:

Pozdní mateřství z demografického pohledu (na příkladu České a Slovenské republiky)

Autorka si zvolila zajímavé a velmi aktuální téma, které je často diskutované nejen v odborných kruzích demografů nebo sociologů. Problematika pozdního mateřství je aktuálně diskutována v medicíně a psychologii, v neposlední řadě je to téma zohledňované také např. v úvahách politiků a ekonomů při koncipování rodinné politiky. Ačkoliv je v demografii věnována v posledních dvaceti letech vývoji plodnosti velká pozornost v souvislosti s novými vzorci demografického chování, problematika pozdního mateřství příliš rozpracována není. Také z tohoto hlediska je téma předkládané práce neotřelé a jeho zpracování bezpochyby přínosem pro demografické poznání. Ačkoliv má práce klasickou strukturu, vymyká se poněkud obvyklému schématu diplomových prací.

Autorka hodnotí fenomén pozdního mateřství (tedy mateřství žen starších 35 let) ze dvou hledisek: porovnává vývoj a změny jednak v historickém kontextu – od 20. let 20. století do současnosti, tedy v souvislostech proměny společnosti a to zejména z hlediska role rodiny a postavení žen, jednak analyzuje rozdíly ve vývoji plodnosti a pozdního mateřství dvou demograficky hlavně dříve značně rozdílných populací – v Česku a na Slovensku. Zvolila k tomu jednak metody klasické demografické analýzy – (hodnocení intenzity plodnosti podle věku, legitimacy, pořadí narozených), jednak zkoumá rozdíly v plodnosti starších a mladších žen z hlediska vlivu dalších demografických charakteristik pomocí metody logistické regrese. Zajímavé je také hodnocení intenzity plodnosti resp. průměrného věku z hlediska otců u manželské plodnosti, vhodné je i zařazení redukováných měr manželské a nemanželské plodnosti podle pořadí u žen starších 35 let.

Přístup autorky k analýze daného tématu je tedy nejen neotřelý, ale chválím i její velmi zodpovědný přístup k práci. Vlastním analytickým kapitolám (5. věnovaná vývoji plodnosti s využitím tradičních ukazatelů, 6. zaměřená na analýzu pomocí logistické regrese) totiž předchází obsáhlá úvodní část. Tvoří ji jednak rozsáhlý úvod s vytyčením cílů a popisem pracovních hypotéz, dále obsáhlá kapitola, jež celou analytickou část uvozuje teoretickými rámci z oblasti sociologie, medicíny, psychologie a pozornost je věnována i socioekonomickým a legislativním podmínkám, které působily v historii na úroveň a průběh plodnosti. V další z těchto podpůrných kapitol je přiblížena použitá literatura a prameny dat, v poslední jsou popsány použité metody. Na tuto část, jež tvoří téměř třetinu z 84 stran vlastního textu, navazují analytické kapitoly. Výsledky jsou poměrně obsáhle komentovány a dokládány množstvím údajů, které se opírají o zdařilé grafické vyjádření ukazatelů plodnosti a o výstižné tabulky. K jejich lepšímu zhodnocení pak autorka přidává na konci každé z těchto kapitol ještě stručné shrnutí a konfrontuje výsledky s vytyčenými hypotézami, což velmi vhodně zpřehledňuje celou analýzu. Ve stručném závěru jsou pak posouzeny nejdůležitější výsledky analýzy.

K práci nemám vážnějších připomínek, snad jen několik drobných poznámek týkajících se formální stránky práce:

- alespoň základní grafy intenzity plodnosti by mohly být v příloze doprovázeny i číselnými údaji.
- Na s. 37 v posl. odstavci v důsledku chybějících závorek či jiného oddělovače ztrácí druhá věta srozumitelnost.
- V grafech intenzity plodnosti je škála hodnot netradičně nepřepočtena na promile, navíc by popisky měly mít vždy stejný počet desetinných míst (to se týká i všech dalších grafů)
- na s. 49 se v posledním odstavci opakuje věta.
- na s. 56 v komentáři rozdílů mimomanželsky narozených podle pořadí v ČR a SR mohla být zmínka o vlivu romské plodnosti.

Po formální stránce je práce zdařilá, text vhodně doplňují dobře čitelné grafy a tabulky i třístránková příloha. U převzatých údajů jsou uvedeny odkazy na literaturu a prameny, uvedené v obsáhlém seznamu na konci práce. Práce je napsána dobrým slohem.

Autorka se dobře se zorientovala v odborné literatuře demografické i sociologické, dokázala, že umí používat základní i pokročilé metody demografické analýzy, výsledky dokáže samostatně kriticky interpretovat a kombinovat je s poznatky dalších oborů.

Práce Michaely Vobořilové „Pozdní mateřství z demografického pohledu (na příkladu České a Slovenské republiky)“ podle mého mínění splňuje požadavky kladené na diplomové práce a doporučuji ji k obhajobě.